

หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง นวัตกรรมการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย

การจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยด้วยกระบอกดูดสุญญากาศ (Manual Vacuum Aspiration: MVA) และการใช้ยายุติการตั้งครรภ์ ตามแนวทางองค์การอนามัยโลก ที่สอดคล้องตามข้อบ่งชี้ของประมวลกฎหมายอาญาและข้อบังคับแพทยสภา ให้กับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ที่มีปัญหาสุขภาพกายและจิตใจนั้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยบริการต่างๆ ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง และสามารถจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในหน่วยบริการของตนเองได้ตามมาตรฐานที่กำหนด จึงมีการจัดอบรม “หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง นวัตกรรมการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย” ซึ่งจะเป็นการขยายหน่วยบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งผู้รับบริการสามารถเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อให้แพทย์และพยาบาลวิชาชีพที่ผ่านการอบรม สามารถจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ด้วยมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม (Standard of Practice for Comprehensive Safe Abortion Care) อย่างถูกต้องและเหมาะสมทางการแพทย์ ตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2535 และข้อบังคับแพทยสภา พ.ศ. 2542 ด้วยการใช้กระบอกดูดสุญญากาศ (Manual Vacuum Aspiration: MVA) และการใช้ยายุติการตั้งครรภ์ ตลอดจนสามารถให้คำแนะนำและจัดบริการคุมกำเนิดภายหลังยุติการตั้งครรภ์แก่ผู้รับบริการเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการอบรม

- 1) เรียนรู้นโยบายการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในประเทศไทย รวมทั้งการตีความทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนข้อบังคับแพทยสภา และข้อบังคับสภาการพยาบาล
- 2) เรียนรู้และเข้าใจถึงแนวคิดที่หลากหลายของการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย ทบทวนและเปลี่ยนจุดยืนของตนเองต่อการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย ตลอดจนสามารถตัดสินใจจุดยืนของตนเองในการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
- 3) เรียนรู้และสามารถปฏิบัติกระบวนการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม ด้วยวิธีการใช้ยา และวิธีการใช้กระบอกดูดสุญญากาศ (MVA) รวมทั้งเรียนรู้การจัดบริการคุมกำเนิดหลังการยุติการตั้งครรภ์
- 4) เรียนรู้แนวทางการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ และแนวทางการจัดการ specimen การเบิกจ่ายค่าบริการตามชุดสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตลอดจนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ รวมทั้งความท้าทายในการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในสถานบริการ

3. ผู้เข้ารับการอบรม แพทย์ และพยาบาล ประมาณ 60 คน/รุ่น

4. ระยะเวลาการอบรม จำนวน 12 ชั่วโมง (2 วัน)

5. เนื้อหาวิชา แบ่งเป็น 4 Module รายละเอียดดังนี้

- **Module 1 นโยบายและกฎหมายอาญา**

เวลา: 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ: การขับเคลื่อนนโยบายการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในประเทศไทย เพื่อให้สตรีที่ตั้งครรภ์และจำเป็นต้องได้รับการยุติการตั้งครรภ์ สามารถเข้าถึงบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยได้สอดคล้องกับความต้องการ รวมถึงกลุ่มวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้รับการช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กฎกระทรวงสาธารณสุขกำหนดประเภทของสถานบริการและการดำเนินการของสถานบริการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2562 ตลอดจนแนวคิดและหลักการตีความทางกฎหมายสำหรับการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยทางการแพทย์ ในสถานบริการตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2535 ข้อบังคับแพทยสภา พ.ศ. 2542 และข้อบังคับสภาการพยาบาลในการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย

- **Module 2 ทศนคติ แนวคิด และความเข้าใจ**

เวลา: 2 ชั่วโมง

สาระสำคัญ: แนวคิดในเรื่องยุติการตั้งครรภ์แบ่งออกเป็นสองขั้วแนวคิด คือ การสนับสนุนชีวิต (Pro-Life) เชื่อเรื่องบาปบุญคุณโทษจากการทำลายชีวิต และการสนับสนุนทางเลือก (Pro-Choice) เชื่อเรื่องสิทธิต่อร่างกายของผู้หญิงในการเลือกทางออกของชีวิต แนวคิดทั้งสองนี้มาจากพื้นฐานของสังคมในเรื่องเพศสภาพ (Gender) ที่ให้คุณค่าและความเท่าเทียมต่อเพศหญิงและชายแตกต่างกัน ผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมีเหตุจากความเปราะบางของชีวิตที่ขาดการต่อรองทางเพศและการคุมกำเนิด แพทย์และพยาบาลทำหน้าที่ในการให้บริการภายใต้จรรยาบรรณที่ไม่เลือกปฏิบัติ ประกอบวิชาชีพด้วยเจตนาดี โดยไม่แบ่งแยกฐานะ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา สังคม หรือความเชื่อ แพทย์และพยาบาลอาจมีความเชื่อส่วนตัวที่แตกต่างหลากหลาย ให้บริการในข้อบ่งชี้ตามความเชื่อของตนเอง หรืออาจปฏิเสธการให้บริการโดยมโนธรรม (Conscientious objection) ซึ่งโดยแนวทางของราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์ก็เน้นการดูแลต่อเนื่องด้วยการแจ้งจุดยืนและให้ส่งต่อบริการโดยไม่ชักช้าเพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการ การให้บริการยุติการตั้งครรภ์จึงควรยึดผู้บริการเป็นศูนย์กลาง โดยไม่ตัดสินคุณค่าจากความเชื่อความคิดของตนเองเป็นหลัก

- **Module 3 กระบวนการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม (Comprehensive Safe Abortion Care: CAC)**

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ: การยุติการตั้งครรภ์แบบองค์รวม (Comprehensive Safe Abortion Care: CAC) เพื่อรองรับการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงตั้งครรภ์ทั่วโลกต้องเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก โดยมีแนวปฏิบัติที่เน้นความสำคัญของการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยอย่างเป็นระบบออกเป็น ก่อน ระหว่าง และหลังยุติการตั้งครรภ์ โดยมีกระบวนการดังนี้ กระบวนการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม เริ่มจาก 1) การปรึกษาทางเลือกสำหรับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม เพื่อให้ผู้ประสบปัญหาตั้งครรภ์ไม่พร้อมได้ตัดสินใจทางเลือกหลังจากได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน เมื่อตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์หลังจากนั้น 2) ผู้ให้บริการจะประเมินข้อบ่งชี้ทางสุขภาพตามกฎหมาย หากเป็นประเด็นสุขภาพจิตก็อาจใช้แบบประเมินโรคมึนเศร้า หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการ 3) การปรึกษาก่อนการยุติการตั้งครรภ์ตามด้วย 4) การซักประวัติทางการแพทย์และการตรวจ

ร่างกาย หรือตรวจทางห้องปฏิบัติการ 5) การยุติการตั้งครรภ์ด้วยหัตถการทางการแพทย์ หรือด้วยยา หลังจากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการ 6) การปรึกษาหลังยุติการตั้งครรภ์ เมื่อได้รับบริการยุติการตั้งครรภ์เป็นที่เรียบร้อย ก็จะกลับมาสถานบริการอีกครั้งเพื่อ 7) ติดตามดูแลหลังให้บริการ 8) ดูแลภาวะแทรกซ้อน และ 9) คุณกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อม รวมทั้งให้มีการฝึกปฏิบัติการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยด้วยวิธีการใช้กระบอกดูดสุญญากาศ (MVA)

● **Module 4 การบริหารจัดการสำหรับการให้บริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย**

เวลา: 4 ชั่วโมง

สาระสำคัญ: ภายหลังจากดำเนินการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย สถานบริการต้องมีการดำเนินการตามแนวทางการบริหารจัดการสำหรับการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยซึ่งประกอบด้วย การเบิกและการบริหารจัดการยายุติการตั้งครรภ์ผ่านระบบบัญชียา จ(2) ของ สปสช. และกระจายยาผ่านระบบ SMART VMI ขององค์การเภสัชกรรม การจัดเก็บยาเพื่อรักษาสุขภาพ การจัดการกับ specimen การจัดทำรายงานตามแบบฟอร์มที่กำหนดคือ MTP 1 – 4 และแบบฟอร์มการรายงานการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ของแพทยสภา ภายใน 30 วันนับจากวันที่ทำการยุติการตั้งครรภ์ ตลอดจนการเบิกจ่ายค่าบริการยุติการตั้งครรภ์และการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ตามชุดสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความท้าทายในการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ในสถานบริการ

6. **วิธีการอบรม** การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการอภิปราย

- การอบรมภาคทฤษฎี และกรณีศึกษา (case study) จำนวน 10 ชั่วโมง 30 นาที
- การอบรมภาคปฏิบัติ จำนวน 1 ชั่วโมง 30 นาที

7. **สื่ออุปกรณ์การอบรม**

1. ยายุติการตั้งครรภ์ กระบอกดูดสุญญากาศ (Manual Vacuum Aspiration: MVA) และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องสำหรับการฝึกปฏิบัติ
2. คู่มือประกอบการอบรม “คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม (Standard of Practice for Comprehensive Safe Abortion Care)”
3. ไฟล์นำเสนอเนื้อหาวิชาการประกอบการบรรยายและการอภิปราย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง
4. แบบประเมินก่อนและหลังการอบรม
5. แบบประเมินความพึงพอใจสำหรับการอบรม

8. **การประเมินผล**

- รายละเอียดตามแบบประเมินก่อนและหลังการอบรม
- แบบประเมินความพึงพอใจในการเข้าอบรม

9. เอกสารอ้างอิง

1. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อการยุติการตั้งครรภ์แบบองค์รวม (Standard of Practice for Comprehensive Safe Abortion Care). นนทบุรี: บริษัท เณรมาศ จำกัด; 2561.
2. ราชวิทยาลัยสูตินรีแพทย์แห่งประเทศไทย. แนวทางการยุติการตั้งครรภ์ เพื่อป้องกันการแท้งที่ไม่ปลอดภัย. ม.ป.ท.: 2557.
3. ข้อบังคับแพทยสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับการยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ ตามมาตรา 305 แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2558, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 122, ตอนที่ 118 ง. (ลงวันที่ 15 ธันวาคม 2548).
4. ประกาศคณะกรรมการพัฒนาระบบยาแห่งชาติ เรื่อง บัญชียาหลักแห่งชาติ พ.ศ. 2561, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135, ตอนพิเศษ 14 ง. (ลงวันที่ 19 มกราคม 2561).
5. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133, ตอนที่ 30 ก. (ลงวันที่ 31 มีนาคม 2559).
6. กฎกระทรวงกำหนดประเภทของสถานบริการและการดำเนินการของสถานบริการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2562, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136, ตอนที่ 11 ก. (ลงวันที่ 25 มกราคม 2562).
7. อรวรรณ ศิริวัฒน์, อรรณพ ใจสำราญ, สัญญา ภัทรราชย์, กิตติพงษ์ แซ่เจ็ง, บุญฤทธิ์ สุจริตน์, ธัชณัท พันธรา, บรรณาธิการ. คู่มือปฏิบัติการทางคลินิกสำหรับการดูแลสุขภาพเพื่อการแท้งที่ปลอดภัย Clinical practice handbook for safe abortion care. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม; 2558
8. คณะอนุกรรมการเวชศาสตร์การเจริญพันธุ์. หลักฐานทางวิชาการเรื่องการคุมกำเนิดในสตรีวัยรุ่น. สูตินรีแพทย์สัมพันธ์ 2556;7:12-5.
9. กฤตยา อาชวนิจกุล, ทศนัย ชันตยาภรณ์, บุญพลอย ตูลาพันธ์, ศุภอาภา องค์กรสกุล, ณิชญา บุญภักดี, สุมาลี โตกทอง และจุฑารัตน์ ดวงนุรัตน์: กองบรรณาธิการ. คู่มือคนทำงาน: ร่วมด้วยช่วยกันดูแล. เครือข่ายสนับสนุนทางเลือกของผู้หญิงท้องไม่พร้อม, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2561.
10. Catholic for Choice. Training that make difference, Communication trainings and value clarification workshops. Access from https://www.awid.org/sites/default/files/atoms/files/trainings_that_make_a_difference.pdf on October 2019.
11. World Health Organization. Safe abortion: technical and policy guidance for health systems. 2nd ed. Geneva: World Health Organization; 2012.

กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง นวัตกรรมการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย
 รุ่นที่..... ระหว่างวันที่

ณ โรงแรม..... กรุงเทพมหานคร

วันที่ 1

- 08.30 – 09.00 น. - ลงทะเบียน
 - ทำแบบประเมินก่อนการอบรม
- 09.00 – 10.00 น. - พิธีเปิดการประชุม
 - นโยบายการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยในประเทศไทย
- 10.00 – 12.00 น. - ทักษะคิด แนวคิด และความเข้าใจ ที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์
 - จรรยาบรรณแพทย์ และจรรยาบรรณพยาบาล
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 14.00 น. - ข้อบังคับแพทยสภา ข้อบังคับสภาการพยาบาล ที่เกี่ยวข้องกับการยุติการตั้งครรภ์
- 14.00 – 15.30 น. - กระบวนการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยแบบองค์รวม (Comprehensive Safe Abortion Care: CAC)
 ○ วิธี Medical Abortion: MA และกรณีศึกษา
 ○ วิธี Manual Vacuum Aspiration: MVA และกรณีศึกษา
- 15.30 – 17.00 น. - การฝึกปฏิบัติ “การจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ด้วยกระบอกดูดสุญญากาศ (MVA)”

วันที่ 2

- 09.00 – 10.00 น. - การจัดบริการคุมกำเนิดหลังการยุติการตั้งครรภ์
- 10.00 – 11.00 น. - การบริหารจัดการในการให้บริการยุติการตั้งครรภ์
- 11.00 – 12.00 น. - การยุติการตั้งครรภ์ตามชุดสิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
- 12.00 – 13.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน
- 13.00 – 15.00 น. - การแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความท้าทายในการจัดบริการยุติการตั้งครรภ์ในสถานบริการ
- 15.00 น. - ปิดการอบรม
 - ทำแบบประเมินหลังการอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจ

หมายเหตุ : รับประทานอาหารว่าง เวลา 10.30 – 10.45 น. และ 14.15 – 14.30 น.